

VO-NN Magazine

PFI IN BEWEGING

Voorwoord

Vertrouwen

Het lijkt of we het in de coronatijd een beetje hebben verleerd; in gesprek gaan met elkaar. Zeker als het dan gaat over je inkomen, het pensioen waarvan je afhankelijk bent, kunnen zorgen over een ongewisse toekomst leiden tot felle, niet-rationele acties. Hoe moeilijk de materie ook is, mijn ervaring is dat je met vragen stellen en het krijgen van de antwoorden daarop verder komt. Vragen over de eventuele gevolgen van de nieuwe pensioenwet bezorgen veel van onze lezers hoofdbrekens. Dus regelde Dick Bukman, onze voorzitter, een gesprek met Peter van Meel, uitvoerend bestuurder bij Pensioenfonds ING. Ik kon alle vragen stellen die ik zelf had en die aan mij waren doorgegeven. Peter is niet alleen een zeer kundig bestuurder maar ook een heel open en toegankelijk mens. En ondanks zijn grote deskundigheid, is juist hij ervan overtuigd dat hij van onze vragen kan leren. Daarmee wil hij ook de communicatie over de eventuele gevolgen van de nieuwe Pensioenwet richting ons verbeteren. Ik zag een beetje op tegen dat gesprek want ik heb weinig pensioenkennis en wilde zeker geen 'domme' vragen stellen. Ik kan iedereen geruststellen, als je een vraag voor hem hebt, stel die dan aan Peter, want er bestaan in zijn ogen geen 'domme vragen'. Hij stelt je op je gemak en je krijgt een duidelijk en helder antwoord. Mijn vertrouwen in het bestuur van het Fonds is nog groter geworden. Niet alleen door deze houding van Peter, maar ook doordat hij zelf pensioen heeft opgebouwd bij ons Pensioenfonds en weet waar hij het over heeft.

Ik wens alle lezers een zorgeloze zomer en maak je mooie reizen. Mail ons gerust je vragen zodat wij daar in een volgend nummer aandacht aan kunnen besteden.

Angela van Leeuwen, hoofdredacteur

"Als je vragen hebt, stel ze. **Iedereen kan mij mailen of bellen**"

Peter van Meel, uitvoerend bestuurder bij het Pensioenfonds ING

In mei nam de Eerste Kamer een besluit over het al dan niet aannemen van de Wet toekomst pensioenen. Uitvoerend bestuurder PFI Peter van Meel wil alle vragen van deelnemers over de mogelijke effecten van deze wet beantwoorden. Dick Bukman, voorzitter VO-NN en Angela van Leeuwen, hoofdredacteur Magazine VO-NN aarzelden niet en gingen met Peter in gesprek om antwoorden te krijgen op enige prangende en kritische vragen van onze leden.

Bij het Pensioenfonds ING heb je te maken met deelnemers die nog niet met pensioen zijn en deelnemers die al wel met pensioen zijn. Voor beide groepen is het van belang te weten wat het beleid van het Pensioenfonds is. Kun je iets zeggen over dit beleid?

Peter: "Als je kijkt naar onze missie en visie is wat wij willen: een waardevast pensioenfonds zijn, waarbij wij waar mogelijk kunnen indexeren. Een pensioenfonds waarbij iedereen in de basis weet wat hij krijgt,

> Lees verder op pagina 2

Inhoud

EVENEMENTEN

- Excursie naar Delft
- Op bezoek bij aluminiumbedrijf Bayards
- Bijeenkomst VO-NN-ruyten Zuidooit in Ede

NIEUWS

- Nieuwste blogs
- NN Nieuws

- Golfdag op 4 september ook voor beginners
- In memoriam & nieuwe leden

UW BELANG

- Stand van zaken rond de nieuwe Pensioenwet
- SEB: Werken na pensionering
- PFI: Indexaties 2023
- Online webinar PFI

RUBRIEKEN

- Waar werkt hij nu: Marinus Knook organiseert zanguitvoeringen
- Uit het archief: Geschiedenis medewerkerspensioen
- Column Dick Bukman
- Mijn reis: Frances Luns vertrok naar Thailand

de inflatie wordt gecompenseerd, zodat je ook alle rekeningen kunt blijven betalen en de dingen kunt blijven doen zoals je van plan was om te doen. Daar is ons beleid op gericht en dat is waar wij voor staan. Hoe we dat voor elkaar krijgen? We moeten rendement behalen om de indexatie mogelijk te maken. Dat betekent zo voorzichtig mogelijk beleggen, maar wel zodanig dat het pensioen waarde vast blijft, dus dat inflatie zoveel mogelijk gecompenseerd wordt. Met de huidige dekkingsgraad zitten we goed op schema en kunnen we voorzichtig zijn met onze beleggingen. Het vermogen van het PFI groeit niet vanzelf aan, dus je moet wel risico nemen om rendement te behalen. De risico's die je neemt, moet je kunnen uitleggen aan de deelnemers. Je probeert te balanceren door zo veilig mogelijk te beleggen, maar wel zodanig dat je de pensioenen kunt blijven betalen en waar mogelijk kunt indexeren."

Hoe gaat het als straks bij het nieuwe pensioenstel ieder een eigen potje krijgt?

Peter: "Als we straks eventueel overgaan naar het nieuwe pensioenstelsel, dan heeft het PFI de voorkeur voor de solidaire premieregeling. Het principe blijft dan hetzelfde; het beleggen blijven wij collectief doen. Wij vragen wel aan de deelnemers: 'Hoeveel risico wil je lopen?' Dan moet je eerst uitleggen: Wat is risico en wat kan dat voor jouw pensioen betekenen? Op basis van de reacties zeggen we; dan is dit de beste beleidsstrategie en zoveel risico willen we lopen. Dit verschilt dus niet met het nieuwe pensioenstelsel ten opzichte van het huidige pensioenstelsel. Wij hebben een paar jaar terug onze deelnemers gevraagd naar de mate waarin ons Fonds beleggingsrisico's moet nemen, de zogeheten risicohouding. Wij toetsen de houding van onze deelnemers met regelmaat en stemmen daar ons beleggingsbeleid op af."

Risicohouding vanuit de deelnemers is toch vrij vertaald een waarde vast pensioen en het liefst ieder jaar een beetje meer?

Peter: "Dat klopt, dat is ook wat wij horen. Gepensioneerden zeggen; ik wil nominaal het bedrag krijgen dat ik nu heb en ik wil ieder jaar de indexatie erbij zodat ik een waarde vast pensioen behoud. Compensatie voor de inflatie vindt men voldoende. Meer mag altijd, maar dat is geen noodzaak. Als je die kers op de taart wilt hebben, zoals het wel eens wordt genoemd, dan moet je, om dat te kunnen realiseren, meer risico nemen. Ik zou dat persoonlijk niet willen. En de deelnemers hebben desgevraagd ook aangegeven dat zij dit niet willen."

Is het mogelijk om alle 66.996 deelnemers tevreden te stellen waar het gaat om de toekomst van hun pensioen?

Peter: "We proberen het wel, maar het is een illusie om te bedenken dat je iedereen tevreden kunt stellen. Ik vind het belangrijk dat ik toegankelijk ben. Dat als mensen vragen hebben, ze die vragen ook kunnen stellen. Iedereen kan mij mailen of bellen. Daarnaast proberen we mensen de gelegenheid te geven om contact met ons te zoeken, bijvoorbeeld tijdens de ledendagen. Vooral in de pauzes, na mijn presentatie, komen mensen met hun vraag naar mij toe. Pensioen is toch iets persoonlijks en mensen willen vaak niet dat een ander hoort welke vraag hij of zij stelt. Ook zijn mensen bang dat een vraag door anderen wordt beoordeeld als een domme vraag, maar een vraag kan nooit dom zijn!"

Mensen maken zich zorgen en welke vraag stellen ze dan?

Peter: "Uit een van die gesprekken die ik met deelnemers heb gehad, kwam bijvoorbeeld de zorg over het nabestaandenpensioen naar voren. 'Als ik dadelijk met pensioen ga, wat betekent dit dan voor mijn partner? Krijgt hij of zij dan een eigen potje?' Iedereen ging in potjes denken, maar de eigenlijke vraag is: 'Als ik zou overlijden voor mijn pensioen, houdt mijn partner dan nog voldoende over om redelijk rond te kunnen komen?' Mensen willen weten of het nabestaandenpensioen hetzelfde blijft als we overgaan naar het nieuwe pensioenstelsel. Daarin kan ik ze geruststellen: bij PFI blijven aanspraken op nabestaandenpensioen gelijk na een eventuele overgang naar het nieuwe stelsel."

Peter van Meel: "Als we in het oude systeem blijven dan kunnen we de buffer van 30% niet uitdelen. Dan mogen we niet meer dan de inflatie geven."

Wie is Peter van Meel?

Peter van Meel is 52, jaar en getrouwd met een pensioenjuriste. Hij heeft een dochter van 17. Peter is econometrist en werkte bij NN en ING Corporate Reinsurance. Vanaf 2016 is hij niet-uitvoerend bestuurder en vanaf 2019 uitvoerend bestuurder bij PFI. Peter heeft zelf ook pensioen opgebouwd bij PFI. Zijn hobby's: hardlopen en fietsen. Meer informatie over de nieuwe pensioenregeling: <https://nieuwpensioen.pensioenfondsing.nl/>

Deelnemers van het Pensioenfonds wordt ook gevraagd vragen in te sturen. Mijn vraag en jouw antwoord is weer gegeven in een speciale uitgave van Antwoorden over het nieuwe pensioenstelsel. Naar aanleiding van mijn vraag en jouw antwoord, stond er onlangs een kritisch blog op de website van VO-NN. Hoe gaan jij en PFI hiermee om?

Peter: "Wat we nu doen is in gesprek gaan en proberen uit te zoeken wat de onderliggende zorgen zijn. Meestal is de ondergrond een emotie, een gevoel, en tegen emoties kun je niet zeggen; het zit zo en zo in elkaar, dus hoeft jij je geen zorgen te maken. Zo werkt dat niet. Wat ik wel kan doen is zoveel mogelijk mensen de gelegenheid geven om ook hun zorg te uiten, in gesprek daarover gaan en door informatie te geven proberen om ze gerust te stellen."

Wat zou jij zeggen tegen een gepensioneerd deelnemer die ongerust is dat er bij de invoering van het nieuwe stelsel aan zijn of haar pensioen wordt geknabbeld?

Peter: "Veranderingen zijn lastig, maar als de hele omgeving verandert dan kun je wel blijven zitten, maar je kunt ook pro-

beren er zoveel mogelijk van te maken en kijken of er in de nieuwe situatie wellicht kansen zitten. Kan ik de dingen waar we zo gehecht aan zijn, ook realiseren in de nieuwe situatie? Dus: kunnen wij ervoor zorgen dat in de nieuwe situatie het pensioen ook meegroeit met de inflatie? Dat als een partner overlijdt, hij of zij nog steeds een nabestaandenpensioen krijgt. We willen uitleggen wat we doen en gaan doen. Informatie blijven geven. Het is vaak zenden, maar gepensioneerden moeten de tijd hebben en nemen om te lezen en vragen te stellen. We doen al de gebruikelijke dingen met de communicatie, maar om in gesprek te blijven, kunnen we wellicht nog een toer door het land maken zodat mensen nog gemakkelijker de gelegenheid hebben om antwoorden op hun vragen te krijgen."

De vraag van een van onze leden is: Als Peter gepensioneerd zou zijn en zijn pensioen zit in PFI, Zou dan het nieuwe stelsel dan zijn voorkeur hebben?

Peter: "Ik heb pensioen opgebouwd bij PFI Mijn pensioen en mijn antwoord is dat ik persoonlijk wel over zou willen gaan naar het nieuwe stelsel als gepensioneerd. Omdat ik oprecht denk dat ik er dan op vooruit zou gaan. We hebben nu een hele hoge dekkingsgraad, meer dan 150%. Stel: je hebt een dekkingsgraad nodig van 120% om de pensioenen waarde vast uit te keren en waar mogelijk te indexeren, dan houd je 30% over om direct te verdelen over de 'individuele pensioenpotjes'. Als we in het oude systeem blijven dan kunnen we deze buffer niet uitdelen. Dan mogen we niet meer dan de inflatie geven."

De tevredenheid van de deelnemers is een dikke 8. Wat gaan jullie doen om deze waardering te behouden?

Peter: "Door te blijven luisteren en aandacht te geven. Je kunt niet alle zorgen wegnemen maar je kunt wel blijven luisteren. Dat je laat zien dat je iets doet met de vragen die gesteld worden. Dat je probeert dingen te verbeteren. Het gebeurt ook dat mensen dingen naar voren brengen die je zelf niet ziet. Je kunt niet ontkennen dat wij als pensioenprofessionals alles vanuit een bepaalde denkrichting bekijken. We zijn heel goed in het in kaart brengen van diverse scenario's, maar vanuit de gepensioneerden komen hele andere gedachten waar wij zelf nog niet op waren gekomen. Dan moet je daar wel op ingaan."

Welke vraag hadden jullie zelf niet bedacht?

Peter: "De vraag of de persoonlijke pensioenpot in het nieuwe stelsel leeg kan raken, was bij ons nooit opgekomen. Het is dat we daar vanuit de deelnemers veel vragen over kregen. Mensen hebben het idee dat het Fonds een soort bankrekening is, waar voortdurend geld vanaf wordt gehaald en dat die rekening dan op een gegeven moment leeg is. Dat is dus niet zo. Vanuit mijn vak ben je voortdurend bezig met berekeningen maken. Met mijn team weet ik hoe de systematiek werkt. Dus dan kijk je: dit verloopt zo, dit gaat die kant op. Wij hebben het dan al uitgestippeld. Voor onszelf. Maar dat iemand die er vanuit een hele andere kant naar kijkt een vraag stelt die wij onszelf niet hebben gesteld, betekent dat we nog meer van buiten naar binnen moeten halen en met zoveel mogelijk mensen moeten blijven praten. Dan krijg je ook een frisse blik op de zaken waar onze deelnemers wellicht mee worstelen. En voor de zekerheid; ook in het nieuwe stelsel geldt – net als in het huidige stelsel – er is voor u een levenslang pensioen. Uw pensioenpotje kan dus niet leeg raken. Hoe oud u ook wordt."

(Angela van Leeuwen)

Het Pensioenfonds ING (PFI) omvat 66.996 deelnemers, het belegd vermogen is €25,6 miljard, de dekkingsgraad 156,6% en de tevredenheid van de deelnemers 8.0

Bijeenkomst VO-NN-rayon Zuidoost in Ede

Rayon Zuidoost is groot qua oppervlakte (dat een groot deel van Gelderland, Brabant en Limburg bestrijkt) maar klein qua aantal leden. De leden wonen verspreid binnen het rayon. Dat biedt voldoende uitdaging om een ledenbijeenkomst te organiseren. De eerste bijeenkomst op 28 maart 2023 in het culturele hart van Ede, Cultura, was geslaagd. De organisatie was in handen van leden van de ledenraad met ondersteuning van de activiteitencommissie. VO-NN-breed en zo hoort het ook. Elkaar (weer eens) zien en bijpraten; dat was, samen met een presentatie over het (levens) testament, het doel van de ledenbijeenkomst. William Brinkley is lid van de ledenraad voor het rayon, oud RVS-medewerker en in de dagelijkse praktijk werkzaam als register executeur. Hij nam de presentatie voor zijn rekening

en dat ging hem prima af. Vanuit zijn praktijkervaring kon hij duidelijk maken waar je zoal op moet letten bij het opstellen (en onderhouden!) van een (levens)testament. Na de presentatie was er nog een gezellig samenzijn in het Cultura café. Het was leuk om dat te doen in een andere omgeving dan waar de presentatie plaatsvond. Een ongedwongen sfeer, verhalen ophalen (vanuit de, bijvoorbeeld, RVS tijd) met een drankje en een borrelhapje. Al met al een geslaagde bijeenkomst. De evaluatie bevestigt dit. Dus graag tot de volgende Zuidoost bijeenkomst. (William Brinkley en Jan Pouw)

De meeting in het culturele hart van Ede, Cultura, was geslaagd (foto Wim van Elsacker).

Excursie naar Delft

Warme jas aan voor de stadswandeling in Delft.

Op 20 april bezocht een groep leden met z'n 40-en de mooie stad Delft: van stadscafé ging het naar het Vermeer Centrum en na de lunch in het oude postkantoor via de Vermeer wandelroute weer terug.

Op bezoek bij aluminiumbedrijf Bayards

Indrukwekkende aluminiumconstructies.

Op 29 maart brachten 21 leden een bezoek aan Bayards Aluminium Constructies in Nieuw-Lekkerland. Dit bedrijf is gespecialiseerd in het maken van constructies in aluminium voor luxe jachten, defensiematerieel, heliplatforms, offshore installaties en sinds kort ook voor drones. Na afloop genoten de leden nog van een gezellige lunch in Alblasserdam.

VO-NN-Golfdag op 4 september ook voor beginners

Herfstplaatje van de 9 holes par 3 Parkbaan van golfclub Zeegersloot (foto: Ruud Taal).

Alweer voor de vijfde keer organiseert VO-NN de Golfdag. Op maandag 4 september zijn leden en partners van harte welkom bij Golfclub Zeegersloot in het Groene Hart van Zuid-Holland. Nieuw: deze dag is ook de moeite waard voor golfers die liever 9 holes lopen (Parkbaan par 3) en voor beginners door de aanwezigheid van een clinic die te volgen is.

Omdat dit jaar het eerste lustrum wordt gevierd, staan er naast de gebruikelijke 18 holes-wedstrijd, twee andere activiteiten op het programma. Deze zijn speciaal voor de minder ervaren golfers en voor leden die wel eens kennis willen maken met golf. Golfclub Zeegersloot beschikt over een leuke 9 holes par 3 Parkbaan. Deze belooft een ideale uitdaging voor minder ervaren en beginnende golfers (met baanpermissie). Wie zich eerst nog wat wil bekwamen in het golfen, kan zich

Het dagprogramma **GOLFDAG**

- Ontvangst met koffie en iets lekkers erbij.
- Golfwedstrijd (18 holes) of Golfwedstrijd (9 holes PAR 3) of Clinic.
- Borrel met hapjes, Prijsuitreiking;
- Twee gangen diner met koffie na.
- 18 holes op de Griend/Heuvelbaan: ontvangst vanaf 10.30 uur, start wedstrijd (18 holes) vanaf 12.00 uur.
- 9 holes op de Parkbaan (PAR 3) of Clinic: ontvangst vanaf 12.30 uur, start wedstrijd (9 holes) of Clinic vanaf 14.00 uur.

inschrijven voor een clinic. Onder leiding van een ervaren golfprofessional wordt in kleine groepjes in tweeëneenhalf uur de beginselen van het golfspel uitgelegd en geoefend. De organisatie streeft ernaar om er een gezellige dag van te maken. Naast golf is weer voldoende gelegenheid oude bekenden te ontmoeten en andere oud-collega's te leren kennen. En dat onder het genot van hapjes en drankjes. Opgeven en meer informatie: via de nieuwsbrief in mei of via de website. (Jan van Rosendaal)

Commissie Pensioenen

Stand van zaken rond de nieuwe Pensioenwet

De invoering van de nieuwe pensioenwet lijkt een spannend feuilleton, iedere maand weer iets nieuws. Gelukkig houdt Peter Barneveld de gebeurtenissen voor ons goed in de gaten. Wat is is er te melden vanaf het front?

Nu het er naar uitziet dat de nieuwe wet er - met mogelijk een jaartje vertraging - toch komt, zijn de verenigingen van gepensioneerden straks feitelijk de belangrijkste stem van gepensioneerden in de overgang naar een nieuwe pensioenregeling. Die verenigingen kunnen dan immers gebruik maken van het in de nieuwe wet verankerde hoorrecht. Werkgevers en vakbonden moeten bij hun besluiten rekening houden met wat in het kader van dat hoorrecht namens gepensioneerden naar voren is gebracht. Die verenigingen kunnen dan immers gebruik maken van het in de nieuwe wet verankerde hoorrecht. Werkgevers en vakbonden moeten bij hun besluiten rekening houden met wat in het kader van dat hoorrecht namens gepensioneerden naar voren is gebracht.

In het eerste kwartaal hebben alle lidverenigingen van de Koepel Gepensioneerden (dus ook VO-ING en VO-NN) een 'position paper', vergezeld van een begeleidende brief aan sociale partners (werkgevers en vakbonden), ontvangen. Daarmee kunnen ze kenbaar maken wat voor gepensioneerden belangrijke onderdelen zijn bij de mogelijke overgang naar een nieuwe pensioenregeling en hoe zij willen dat daarmee wordt omgegaan. Daarbij was een dringende aanbeveling aan de lidverenigingen van de Koepel om snel het gesprek met sociale partners (maar ook met pensioenfonds en verantwoordings- of belanghebbendenorgaan) aan te gaan. Alleen dan is het echt mogelijk serieus invloed uit te oefenen op alle besluiten.

In gesprek

In een eerder gesprek met minister Schouten (verantwoordelijk voor de Pensioenwet) heeft Koepel-voorzitter John Kerstens er overigens bij haar op aangedrongen om zowel

in de gesprekken die ze heeft met sociale partners als in het komende debat met de Eerste Kamer het belang van het hoorrecht en het in het kader daarvan tijdig en serieus het gesprek aangaan met verenigingen van gepensioneerden nog eens te benadrukken.

Vanaf half april startte de Koepel in het kader van het hoorrecht met een spreekuur voor haar lidverenigingen. Daarin

wordt meegedacht over wat in voorkomende gevallen het meest handig is. Ook VO-ING en VO-NN zullen daarbij hun wensen kenbaar maken. De pensioencommissie is hierbij uiteraard betrokken en zal via dit magazine en de nieuwsbrieven onze leden op de hoogte houden van de voortgang. (Wordt vervolgd)

(Peter Barneveld namens de Pensioencommissie)

Commissie SEB

Werken na pensionering

Stoppen met werken als gepensioneerd werknemer is steeds minder de standaard. De arbeidsparticipatie onder pensioengerechtigden is de afgelopen jaren aan het stijgen. Kijkend naar bijvoorbeeld de 65- tot 75-jarigen steeg het percentage dat vorig jaar nog werkte van 14,1 procent naar 17,1 procent (CBS). Dat zijn 333.000 werkenden op een totaal van 1,9 miljoen.

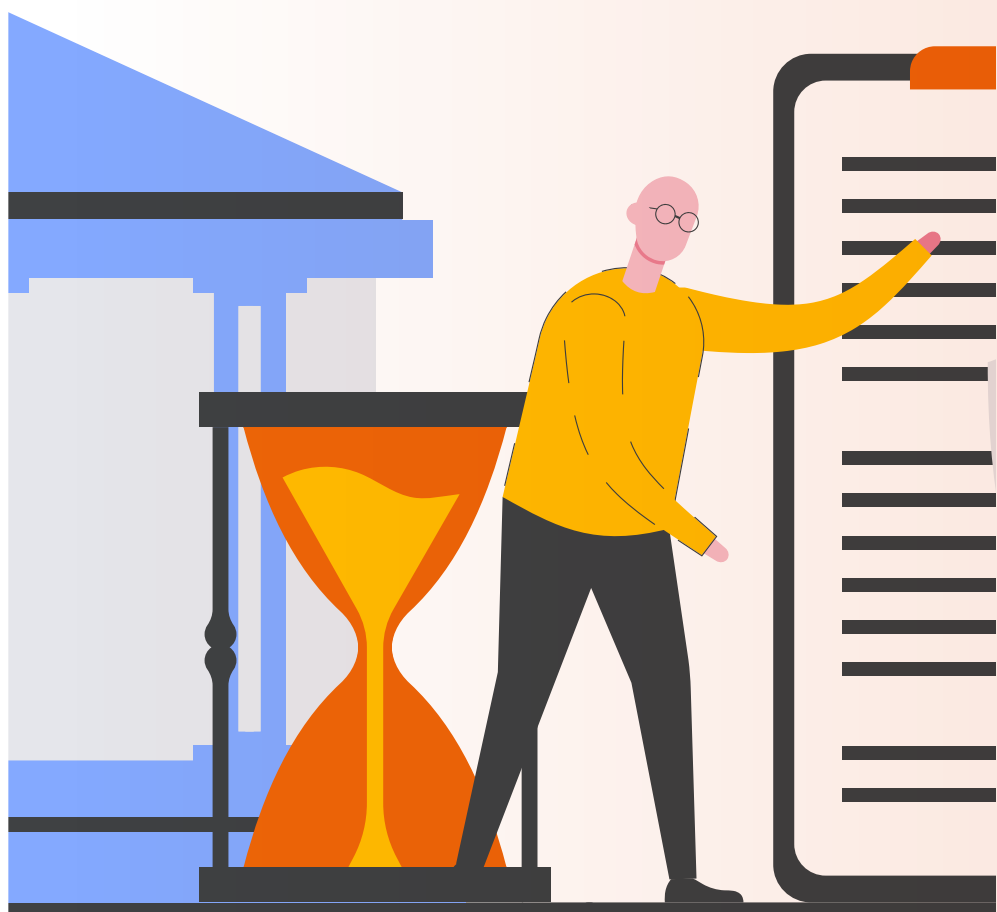
De tekorten op de arbeidsmarkt leveren allerlei mogelijkheden tot doorwerken op oudere leeftijd op en er zijn meerdere redenen om als werknemer actief te blijven: jezelf nuttig blijven maken, sociaal actief blijven, eigen kennis en ervaring benutten en onderhouden, extra financiële middelen verwerven etc. Als werknemer word je niet gekort op je AOW of pensioen. Je mag onbeperkt bijverdienen. Met één kanttekening: deze extra inkomsten kunnen wel gevolgen hebben voor bijvoorbeeld toeslagen en het betalen van meer inkomstenbelasting.

Meerdere werkgevers zien de toegevoegde waarde van oudere medewerkers. Daarbij noemen ze aspecten als ervaring, loyaliteit, motivatie en het creëren van een diverse werkomgeving. Het is dan ook niet verwonderlijk dat er ook gespecialiseerde bureaus zijn voor het verbinden van 65- plussers met werkgevers in verschillende beroepsgroepen.

Zo biedt uitzendbureau 65plus banen die geschikt zijn voor senioren en worden er regelmatig ervaren financials, zoals financial controllers, business controllers, accountants, finance managers en administrateurs gezocht.

De commissie Sociaal Economische Belangen (SEB) ziet dit als een interessante ontwikkeling en heeft dit onderwerp in haar jaarplan als speerpunt opgenomen. Daarnaast is een aantal HRM-studenten van de Hogeschool Leiden gevraagd om hier meer achtergrondinformatie bij te verzamelen.

In de loop van dit jaar zullen we hier dan ook vaker over publiceren. (Wordt vervolgd)
(Hendrik Jan Bot, commissie SEB)

Verantwoordingsorgaan PFI

Indexaties 2023: 29% van de deelnemers krijgt 0%

De kogel is door de kerk... de indexaties van de pensioenen in 2023 ('toeslagen' in pensioen-taal) zijn bekend gemaakt. Daar worden we wel of niet vrolijk van.

De pensioenen worden verhoogd met 8%, echter alleen voor de deelnemers van wie het pensioen de 'Consumenten-prijsindex alle huishoudens, afgeleid' volgt. Dat is 67% van de deelnemers. Voor de overige deelnemers, van wie het pensioen de 'collectieve loonsverhoging' volgt, is er onderscheid tussen 4% (NN'ers- indexatie van twee keer 3%) en 29%- ING'ers (geen indexatie). Moeilijk verklaarbaar, maar het heeft alles te maken met de stroef lopende cao-onderhandelingen van ING met de vakbonden.

Wachten op de bonden

Wat kan het Verantwoordingsorgaan Pensioenfonds ING (VO-PFI) hier en nu voor de loonindexvolgers betekenen? Helaas niets. Het ligt geheel in de handen van de sociale partners: werkgevers en vakbonden.

De vakbonden doen hun stinkende best voor een goed onderhandelingsresultaat met ING, maar vertegenwoordigen zij ook voldoende de belangen van pensioengerechtigden? De generatie die nu met pensioen is, had al niet zo'n hoge organisatiegraad (geldt ook voor ondergetekende).

Des te pijnlijker is nu hun afhankelijkheid van de inzet van vakbonden om een welvaartsvast pensioen te mogen ontvangen. Het doekje voor het bloeden dat door ING is aangereikt in de vorm van een zeer welkome eenmalige energiekostenuitkering van € 2.000 geldt helaas niet voor

gepensioneerden. Ook het nu (ik schrijf dit op 18 april) voorliggende eindbod van ING voor een salarisverhoging met een nominaal bedrag, afhankelijk van het inkomen, laat zich lastig vertalen naar een indexatie van een pensioen. Kortom: de consequenties van de uitkomst van de cao-onderhandelingen voor gepensioneerden staan niet bovenaan het aandachtspuntenlijstje van zowel vakbonden als werkgevers.

Verplicht luisteren

Ook de Minister heeft bij de nieuwe pensioenwet in de Memorie van Toelichting haar twijfels geuit of het belang van de gepensioneerden wel voldoende gewaarborgd is bij de vakbonden. Zij meent dat dit beter gewaarborgd is bij een vereniging van gepensioneerden (zoals VO-ING). Daarom heeft zij een wettelijke rol gegeven aan deze verenigingen in de Wet toekomst pensioenen: het hoorrecht.

Hoorrecht is niet de sterkste vorm van medezeggenschap, zoals het instemmingsrecht of adviesrecht van het Verantwoordingsorgaan, maar het biedt wel de mogelijkheid om je standpunt te ventileren en het verplicht de ander om hier serieus naar te luisteren en er beargumenteerd op te reageren. Die ander(en) zijn in dit kader de vakbonden én werkgevers die het 'transitieplan' (wel of niet invaren, argumenten hiervoor, gevolgen voor de deelnemers, en zo ja: tijdsplan, welke vorm van pensioencontract, verdeling pensioenvermogen, omgaan met indexatie-achterstanden...) opstellen. De vereniging kan dus met haar hoorrecht input geven betreffende dit transitieplan.

Mocht besloten worden tot invaren, dan zijn we voor pensioenverhogingen in ieder geval niet meer afhankelijk van loonsverhogingen of prijsindexen, maar van het beleggingsresultaat van het fonds. Dat zit tot nu toe wel snor bij Pensioenfonds ING met een DNB-beleidsdekkingsgraad van 157,8%.

(Esther Grondijs, lid VO-PFI, esther.grondijs@pfing.nl of verantwoordingsorgaan@pfing.nl)

Esther
Grondijs

PFI nieuws

Online webinar PFI over nieuw stelsel

In maart 2023 organiseerde PFI twee online webinars over het nieuwe pensioenstelsel: een voor deelnemers en een voor gepensioneerden. Live praatten experts van PFI de vele deelnemers bij over een mogelijke overgang van het Fonds naar het nieuwe pensioenstelsel. De webinars kunnen nog steeds worden teruggekeken.

Tijdens de live-webinars konden mensen vragen stellen zoals: waarom kan niemand mij vertellen wat mijn pensioen straks exact wordt?

Antwoorden op deze en andere vragen zijn nu terug te vinden op de speciale themawebsite. De vragenlijst zal regelmatig bijgewerkt worden met nieuwe vragen en antwoorden.

De webinar van ca 43 minuten kan iedereen terugkijken op een tijdstip naar keuze.

Ga naar <https://www.pensioenfondsing.nl> voor beide webinars, een voor deelnemers en een voor gepensioneerden.

Uitvoerige toelichting van de minister en PFI-deskundigen op het nieuwe pensioenstelsel.

In memoriam

De vereniging is voor haar mutaties in het ledenbestand afhankelijk van de informatie van de leden zelf. En in geval van overlijden van informatie hierover van de nabestaanden. Het komt voor dat we wél een overlijden doorkrijgen maar niet de overlijdensdatum. De volgende leden zijn ons in de achterliggende periode ontvallen.

- De heer J.A. Verhoeven, DEN HAAG
- De heer B.J. Knulst, BERKEL EN RODENRIJS
- Mevrouw C.J. Timmerman-Duyvestijn, GOES
- Mevrouw C.G. van Saarloos, DEN HOORN
- De heer A.C. Riem, WASSENAAR
- De heer J.J. Den Dulk, ZOETERMEER
- De heer J.W. Brunswijk, EDE
- Mevrouw J.M. van der Hulst-Kortbeek, DEN HAAG

- De heer J.J. van Ravenzwaaij, MAASSLUIS
- De heer A.J.M. Verweijen, NIEUWERKERK AD IJSSEL
- De heer H.H. Jehee, DEN HAAG
- Mevrouw G. Van den Haak, VOORBURG
- De heer G.H. Nijenhuis, HARFSEN
- Mevrouw C. Hoogendorp-Herresma, DEN HAAG
- De heer H.A.M. Overkamp, GOUDA

Wij wensen de nabestaanden veel kracht bij het verwerken van dit verlies.

VERENIGINGSNIEUWS

Nieuwe leden

In de afgelopen periode zijn 6 oud-collega's lid geworden van de VO-NN. Hierbij worden zij van harte welkom geheten bij onze vereniging.

- De heer G.A. Mathijssen, KOUDEKERK AAN DEN RIJN
- Mevrouw J. Huigen-v.Osnabrugge, EDE
- De heer W.F.J. Bazuin, ZOETERMEER
- De heer J. van der Linden, KRIMPEN AAN DEN IJSSEL
- Mevrouw A.M. van der Ploeg, HILLEGOM
- De heer M. de Nijs, NOOTDORP

"Het is mijn passie om mensen lekker te laten zingen"

Marinus Knook organiseert zanguitvoeringen

Marinus Knook: "Bezoekers gingen stuiterend de kerk uit. Dit geeft een stoot van vrolijkheid."

In 2007 ging Marinus Knook (73) vanuit ING met prépensioen. Maar stilzitten achter de geraniums was hij niet van plan. Hij zet zijn passie voor zang en klankkleuren in voor het organiseren van zanguitvoeringen. Het doel? Mensen vrolijk maken. Samen even alle zorgen vergeten.

Marinus woont in Zwijndrecht en heeft lang gewerkt in de automatisering bij de Rotterdamse Verzekerings Sociëteit (RVS). Samen met het toenmalige computercentrum verhuisde hij naar NN en vervolgens naar ING. Zijn ervaring met computers was de reden dat koorleden van het Bethelkerkkoor in Zwijndrecht Marinus vroegen om lid te worden van de zondagavondzangcommissie.

tepunt was zingen onder de Menenpoort, een drukbezocht herdenkingsmonument in België. Het was uniek dat wij daar als Nederlands koor stonden te zingen voor ruim 2.000 mensen. Heel indrukwekkend. Later ben ik alsnog ook gaan zingen bij Deo Cantemus."

Hoe ben je in de commissie voor zanguitvoeringen terecht gekomen?

"Mensen komen al sinds 1981 naar onze Bethelkerk om te zingen. Daarom is er tijdens de wintermaanden iedere maand een zangavond. Daar komen mensen op af uit Zwijndrecht en de Drechtsteden, maar ook uit Zeeland en Noord-Brabant. Zelfs online volgen oud-Nederlanders dit vanuit Zuid-Afrika, Nieuw-Zeeland, de Verenigde

Pasen. Dit werken we netjes uit in een katern dat we laten drukken. Dan is het zaak om publiciteit te maken in kerkbodes, kranten, op websites en social media. Het maken van die katernen en het regelen van de publiciteit doe ik. En dat gaat goed, want onze zondagavondzang wordt altijd goed bezocht. Meestal zijn er zo'n 250 tot 300 bezoekers."

Waar komt het idee van zondagavondzang vandaan?

"Uit de cultuur van vroeger. In veel Nederlandse gezinnen werd er op zondagavond gezongen, met een traporgel erbij. Je merkt dat mensen van onze generatie dat waarderen en daar plezier uit halen. Daarnaast geven we sinds 1983 Oranjeconcerten waarbij bekende solisten komen optreden, zoals Ernst Daniël Smid."

Wat maakt deze avonden zo bijzonder?

"We kiezen liederen die lekker in het gehoor liggen, maar ook Nederlandse vaderlandsmuziek. Bekende Hollandse meezingers dus. Daarnaast gebruiken we een uniek, mechanisch orgel uit 1900. Dat is een oude dame en die heeft nogal wat kostbaar onderhoud nodig. Een gedeelte van de collecte van deze zondagavondzangavonden is dan ook hiervoor bestemd. Daar zijn we trots op,

want de meeste moderne, elektronische orgels hebben toch een andere klank. Uit deze orgelpijpen, gemaakt van hout en koper, klinkt natuurlijke muziek."

Waarom geeft dit jou zo'n voldoening?

"Mensen zingen meel Ik doe het niet voor mezelf, maar voor de mensen die hiernaartoe komen. Een paar jaar geleden speelden we een lied op marsmuziek. Bezoekers gingen stuiterend de kerk uit. Dit geeft een stoot van vrolijkheid. Even je zorgen vergeten. Natuurlijk gaat er ook weleens iets mis, zo hebben we ooit met het koor te vroeg ingezet, maar vaak heeft niemand dat door. Het geeft na ieder optreden weer een heerlijk gevoel dat we mensen een zorgeloze avond hebben bezorgd."

Hoe zie je de toekomst van het koor?

"We zijn nog met 70 leden. Het koor krimpt helaas hard door vergrijzing. Zolang we kunnen, zetten we deze avonden voort. Als een jongere generatie het stokje overpakt, zou dat fijn zijn. Zo niet, dan komt er een slotconcert als we stoppen. Daar zou ik dan ook vrede mee hebben. Ondertussen geef ik de muziek door aan mijn kinderen en kleinkinderen. En zo leeft het voort."
(Linda van Hout)

Waar komt jouw passie voor zang vandaan?

Marinus: "Muziek zit in de familie. Het raakt me en ik houd van zingen. Ik speel geen instrument, mijn stembanden zijn mijn instrument. Sinds 2001 zing ik bij het Bethelkerkkoor in Zwijndrecht. Maar mijn ervaringen gaan verder dan alleen dit koor. Tijdens een concert in Rotterdam werd ik gegrepen door de klankleur en het repertoire van het gemengd koor Deo Cantemus. Zij vroegen me om ook bij hen te komen zingen, maar daar had ik toen geen tijd voor. Toch bleef het kriebelen. Toen ik met prépensioen ging, zag ik een uitnodiging voor een koorreis naar Wenen. Wauw! Met dat reiskoor heb ik fantastische dingen meegemaakt, zingen in kerken en kathedralen in Europa. Het hoog-

Staten en Canada. Toen iemand vertrok uit de zondagavondzangcommissie zeiden ze tegen mij 'Dit is iets voor jou'. Ik kan aardig uit de voeten met computers en MS Word. Andere bestuursleden hadden daar minder affiniteit mee en ook geen tijd om dat erbij te doen. Ik dacht: 'Nou, ik vind het wel leuk'. Zo ben ik begonnen met de 292e zomeravondzang en nu zijn we bezig met de 375e editie."

En wat is jouw rol precies?

"We zijn in de commissie met z'n vieren en ieder heeft een eigen taak. Samen stellen we liturgieën op. Natuurlijk kijken we daarbij naar de tijd van het jaar. Met Kerst zingen we traditionele kerstliederen, maar ook nieuwe nummers. Hetzelfde geldt voor

Marinus Knook is 73 jaar en woont samen met zijn vrouw in Zwijndrecht. Beiden zingen in een koor. Deze muzikaliteit geeft hij door aan zijn drie zonen en kleinkinderen. Marinus organiseert kooroptredens, geniet van muziek en houdt van het leren van nieuwe koorstukken.

Geschiedenis medewerkerspensioen bij NN

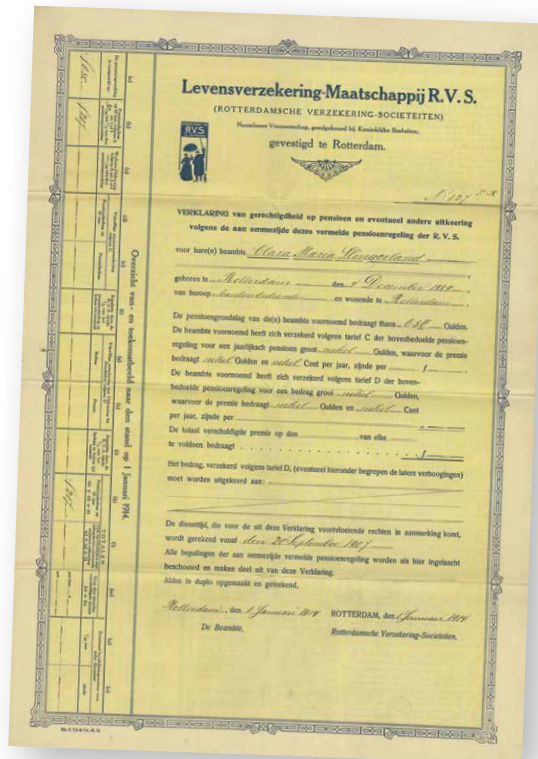
De voorgangers van NN verkochten al sinds het begin van de 19e eeuw pensioenen in diverse vormen. Maar hoe was het gesteld met de pensioenen van de eigen medewerkers? Hier een korte geschiedenis.

De eerste vormen van ouderdomvoorziening waren individuele regelingen voor medewerkers met een lange staat van dienst. Zo werden in 1894 twee medewerkers van De Nederlanden van 1845 'gepensioneerd'. Zij kregen een maandelijkse uitkering van de helft van hun salaris. Een paar jaar later werd er een officieel pensioenreglement ingesteld, de eerste in de geschiedenis van NN. Daarmee behoorden we overigens niet bij de pioniers, maar rond het begin van de 20e eeuw waren er bij de meeste voorgangers wel regelingen.

Afscheidsreceptie van de heer P.A. Zeven bij Delta Lloyd, 1971.

Het Pensioenreglement van De Nederlanden werd ingesteld voor medewerkers van '65 jaar en tien jaar in dienst', met die restrictie dat 'Zijne dienstdtijd naar het oordeel der directie tot geene ernstige klachten aanleiding heeft gegeven'. De som van de uitkering was 'Voor elk vol dienstjaar 1/45 van

Pensioencontract RVS voor mevrouw C. M. Slingerland, 1914.

het gemiddelde salaris van de laatste vijf jaar met een maximum van 2000 gulden' (ongeveer 30.000 euro in 2023). RVS startte met een pensioenregeling in 1913, als cadeau voor het personeel bij het 75-jarig bestaan. De meeste regelingen waren voor mannen én vrouwen, behalve bij de Nationale-Levensverzekering-Bank, waar het pensioenfonds (sinds 1908) alleen voor mannelijke beambten gold. Voor vrouwelijke medewerksters werd nog tot 1938 'van geval tot geval' bepaald wat het pensioen zou zijn, maar 'Het moet zoveel mogelijk worden voorkomen'. Het pensioen was honderd jaar geleden dus nog niet zo vanzelfsprekend. Gelukkig is er veel veranderd! Meer informatie over de geschiedenis van NN of heeft u iets te schenken? Mail naar ingrid.elferink@nn-group.com. (Ingrid Elferink, Specialist History NN Group).

Over video-bellen en chatGPT

Ongeveer vijftien jaar geleden maakte ik voor het eerst gebruik van Skype: videobellen met een van mijn vrienden die naar Barcelona was verhuisd. Achter een trage laptop was ik aangenaam verrast dat ik hem kon zien; niet scherp, maar dat deerde niet. Acht jaar geleden ging ik Skype professioneel gebruiken. Het maandelijkse belle-tje (weet u nog?) met mijn adviseurs elders in het land deed ik online. Makkelijk en snel: geen reistijd en een kop koffie uit eigen keuken! Het duurde tot corona voordat het bedrijfsleven massaal overging op videobellen. Van de ene op de andere dag zat iedereen vanaf de eetkamertafel vergaderingen te doen via MS Teams, Zoom of welke videobeldienst dan ook. Hoewel corona weer voorbij is en veel mensen weer op kantoor werken, is het online vergaderen een blijvertje. Ik spreek regelmatig iemand die vanaf zijn huisadres deelneemt. Ook in het bestuur van VO-NN heeft het videobellen tijdens corona zijn intrede gedaan. Ook bij ons is het een blijvertje. Aan de afgelopen bestuursvergadering werd meegedaan vanuit Spanje en de camping bij Eindhoven. Afgelopen november maakte ik voor het eerst gebruik van ChatGTP; een soort vraagbaak waar je vrijwel alles aan kunt vragen. Mijn eerste vragen waren puur uit interesse: hoe eindigt de film Top Gun? Wat is een leuk verjaardagscadeautje voor mijn broer? Hier pakt de professionele wereld het gebruik snel op. Een van mijn contacten vertelde dat hij de code voor een programma via ChatGTP had laten maken. Dat bespaarde twee dagen werk! Ik weet zeker dat het niet lang meer gaat duren voor ik het zelf gebruik. Maar misschien doe ik het al? Is deze column geschreven door ChatGTP? Het gaat u goed. **Dick Bukman, voorzitter**

VERENIGINGSNIEUWS

NN-Nieuws

- NN stopt met het aanbieden van consumptief krediet. Vermoedelijk vanwege de compensatieregeling en het aandringen van AFM.

- NN neemt RoadsafetyLAB over en krijgt daardoor de app Hello Mobility die de verzekeraar eerder onderbracht bij dat bedrijf, weer in bezit.

- €14 miljard verlies op obligatieportefeuille van NN.

Nieuwste BLOGS

"Handen af van mijn pensioen"

Frits Boss' blog van 16 maart heeft een scherpe toon. Hij verwoordt de onrust die vele leden voelen over de nieuwe pensioenwetgeving en hoe onze vereniging daar mee omgaat. De eerste reactie heeft hij al binnen: een kritisch interview voorin dit magazine met PFI-bestuurder Peter van Meel. Lees meer op vo-nn.nl.

"Zal ik het doen?"

Dat vraagt Frances Luns-Kimman zich op vo-nn.nl af. Zie elders in dit magazine het interview met haar. In Bangkok, waar ze woont, is cannabis sinds kort gelegaliseerd. En nu lijkt iedereen om haar heen bezig met joints, oliedruppels, thee en snoepjes. Zal ik het ook een keer gebruiken? vraagt ze de lezers. Wie geeft haar antwoord?

PS: ook haar blog over corruptie in Bangkok is erg leuk om te lezen.

Als overwinteren een emigratie wordt

Frances Luns vertrok twaalf jaar geleden definitief naar Thailand

Frances Luns vanuit Thailand: "Ik kan iedereen een vakantie in Thailand aanraden."

Toen Frances Luns en haar man het in 1999 wel "gehad hadden" met de Hollandse winter, besloten ze te overwinteren in het milde klimaat van Thailand. Overwinteren beviel zo goed dat ze in 2011 definitief emigreerden naar dit Aziatische land. Hoe is dat gegaan?

"Ik ben begonnen als directiesecretaresse bij NN Leven. Na tien jaar wilde ik wat anders en ben ik me verder gaan ontwikkelen op het gebied van personele zaken", zegt Frances Luns (69). Ze werd stafmedewerker Buitendienstzaken. Daarna werd Frances gedetacheerd bij het ING-bedrijfsonderdeel Expertise. "Daar heb ik me beziggehouden met personeelsbemiddeling voor de inter-

mediar. Toen Expertise in 2005 werd opgeheven, ben ik vertrokken bij NN. Ik heb toen nog vier jaar gewerkt als senior accountmanager bij Aqurance, een werving- en selectiebureau voor de intermediair. Helaas maakte de financiële crisis in 2009 daar een einde aan en kon ik vroeg met pensioen."

Wat is je leukste herinnering aan je tijd bij NN?

Frances: "Ik heb zoveel leuke herinneringen! Eén daarvan is het afscheidsjaar van Dhr Fruitema, voorzitter van de directie van NN Leven, in 1990. Wat we toen allemaal hebben georganiseerd was ongelooflijk. De humor, de inventiviteit en creativiteit kenden geen grenzen. Het budget overigens ook niet. Het thema was 'Einde van een Tijdperk', en zo was het. Ik vond ook het WK voetbal in 1994 een uniek evenement. We vlogen met 200 tussenpersonen naar Orlando voor een weekend. Wat een sfeer! En dan die zee van oranje in het stadion; het was geweldig om mee te maken."

Je hebt op een gegeven moment de beslissing genomen om naar Thailand te emigreren. Hoe ging dat in zijn werk?

"Daar is veel tijd overheen gegaan, zoiets moet groeien. Mijn man en ik waren met pensioen en we hadden het wel gehad met de koude winters in Holland. Ons plan was om te gaan overwinteren in een warm land met veel golfbanen. We hebben altijd veel gereisd en veel gezien, maar vanaf de eerste vakantie in Thailand in 1999, voelde dat zo goed dat we er vaker terugkeerden. Daarom was het voor ons een logische keuze om daar te gaan overwinteren."

Dat is nog geen emigratie..

"Het verbaasde ons dat we na het eerste verblijf van vijf maanden eigenlijk al dachten: 'Waarom blijven we hier niet gewoon?'. Toen pas zijn we gaan nadenken over

een eventuele emigratie en of we die stap zouden durven nemen. Want het is een uitdaging, alles verkopen in Nederland en in een nieuw land helemaal opnieuw beginnen. In een land met een totaal andere cultuur, klimaat, taal, noem maar op. Er komt zoveel bij kijken en het duurt ook wel een jaar of twee voordat je er uiteindelijk woont. Maar het gaf ons leven een enorme boost; het is spannend en leerzaam. We zien het als een verrijking van ons leven en we hebben dan ook nooit spijt gehad van deze stap."

Bij Thailand denk ik aan heuvels, meren, in ieder geval het platteland. Jij verkoos in een drukke stad als Bangkok te gaan wonen, vanwaar die keuze?

"We hebben eerst zeven jaar in Hua Hin gewoond, een kustplaatsje ten zuiden van Bangkok. In ons mooie huurhuis kregen we vaak familie en vrienden over uit Nederland; we zijn nog nooit zo populair geweest! Maar het leven is daar wel beperkt en behalve golf is er eigenlijk niet veel te doen. We vonden Bangkok altijd al een ontzettend leuke stad, dus we besloten om er eens twee jaar te gaan wonen om het stadsleven te erva-

ren. Inmiddels wonen we er bijna vijf jaar en nog steeds met plezier. We houden van de levendigheid van de stad en er is altijd zoveel te doen. Uit mijn blogs blijkt misschien wel het beste hoe we het leven hier ervaren. Bangkok kun je niet echt beschrijven; de drukte, de chaos, de sfeer en de geuren moet je gewoon beleven."

Wat mis je het meest van Nederland?

"Mijn dierbare vriendinnen. Dat soort vriendschappen bouw je hier niet meer op in deze internationale expatgemeenschap. En drop natuurlijk!"

Kom je vaak terug naar Nederland of voelt Thailand nu als je thuis?

"Ik ga ongeveer eens in de twee jaar naar Nederland voor een kort verblijf. Mijn man gaat niet altijd mee. Na een totaal verregende vakantie in juli 2016 blijft hij liever hier."

Wat zou je iedereen aanraden die denkt over emigratie naar een ander land?

"Bereid je goed voor door je in te lezen en te verdiepen in het land en de cultuur. Koop niet te snel iets, maar huur eerst minstens een half jaar of langer. Wij hebben nooit iets gekocht en zijn daardoor flexibel. Maak contact met de mensen en zoek uit of het goed voelt. Er is vervolgens heel wat uit te zoeken: op financieel gebied, medische zorg, ziektekosten, immigratieregels van het land etc."

Stel je gaat op vakantie naar Thailand; welke tip heb je?

"Ik kan iedereen een vakantie in Thailand aanraden, maar ga in de beste tijd van het jaar: de Hollandse wintermaanden."
(Angela van Leeuwen)

Lees ook de blogs van Frances op vo-nn.nl.

Uitgever:

VO-NN Magazine is een uitgave van uitgeverij Horus in opdracht van de Vereniging Oud-medewerkers NN (VO-NN).

Hoofdredacteur:

Angela van Leeuwen.

Kernredactie:

Tom Kuyper, Ewald Wagenaar.

Vormgeving:

BADE creatieve communicatie.

Redactieadres:

administratie VO-NN, Tom Kuyper,
Paul Pellastraat 234, 7558 HM Hengelo.
Telefoon: 035 - 631 21 66.

Actueel nieuws over de VO-NN is te vinden op de website www.VO-NN.nl.

Ledeninformatie:

Voor vragen over het lidmaatschap, de collectieve belangenbehartiging op het gebied van pensioenen en op sociaal terrein, of om een adreswijziging door te geven, neemt u contact op met de administratie. De redactie behoudt zich het recht voor om ingezonden teksten in te korten.
© Horus, 2023.

